

1-1-2019

การบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อน
ยุทธศาสตร์ ด้านเด็กและเยาวชน: การวิจัยพหุกรณีศึกษา

สมพงษ์ จิตระดัย

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

จิตระดัย, สมพงษ์ (2019) "การบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ด้านเด็กและ
เยาวชน: การวิจัยพหุกรณีศึกษา," *Journal of Education Studies*: Vol. 47: Iss. 0, Article 20.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol47/iss0/20>

This Article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
ด้านเด็กและเยาวชน: การวิจัยพหุกรณีศึกษา

An Integration of Children and Youth Power with Local Community Capacity
in Driving Children and Youth Strategy: A Multiple-Case Study

สมพงษ์ จิตระดับ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการขึ้นใจทวิวิจัยของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนของโครงการบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษาด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินพลังบูรณาการฯ 6 ด้าน แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ใช้การสัมภาษณ์โดยการสมัครใจ กับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในเรื่องการพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชน วิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักและเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมของทั้ง 12 พื้นที่ส่วนใหญ่มีจุดแข็งเรื่องพลัง อปท.และพลังเครือข่ายภายใน แต่มีข้อจำกัด คือ พลังเครือข่ายภายนอก รูปแบบของการขึ้นใจทวิวิจัยของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนในการหาต้นทุนในท้องถิ่นทั้ง 12 พื้นที่นั้น จำแนกออกเป็น 3 รูปแบบที่สำคัญ คือ 1) การใช้ปัญหาในพื้นที่เป็นฐานในการขึ้นใจทวิวิจัย 2) ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง และ 3) การขึ้นใจทวิวิจัยจากต้นทุนในพื้นที่ ข้อค้นพบจากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถ รวมทั้งเกิดคุณลักษณะของเด็กไทย 10 ประการโดยเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นและพัฒนาเป็นพื้นที่ต้นแบบต่อไป

คำสำคัญ: การบูรณาการ / การขึ้นใจทวิวิจัย / คุณลักษณะของเด็กไทย 10 ประการ

Article Info: Received 8 March, 2017; Received in revised form 13 March, 2019; Accepted 18 April, 2019

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: Somphong.C@chula.ac.th

Abstract

This study aimed to explore patterns of research setting based on a research project of integration of children and youth power with a local community capacity in driving a children and youth strategy. Multiple case studies were employed in this qualitative research using the purposive sampling method. Data were collected with an evaluation form of enhancing the integration between children and youth power, observation, and interviewing. A volunteer sampling interview was the primary means of data collection in the field studies. Target samples included the personnel of a local administrative organization, children and youth development officers and children and youth leaders from a children and youth district council. Qualitative data analysis methods were used in the study.

The research results presented 3 main patterns of question settings by children and youth in 12 communities to obtain community core values which consisted of 1) the utilization of community problem-based approach, 2) the usage of local public concerns, and 3) research question settings from indigenous knowledge. The finding suggested that the most prevalent pattern was the utilization of a problem-based approach for research question settings followed by the use of indigenous knowledge and the usage of local public concerns, respectively; nevertheless, all of the patterns should be integrated. The finding contributed to develop the capacity of children and youth and construct 10 characteristics of Thai children emphasizing inclusive participation between children and youth and the local community.

KEYWORDS: INTEGRATION / RESEARCH QUESTION SETTINGS / THAI CHILDREN CHARACTERISTICS

บทนำ

การบูรณาการการทำงานด้านเด็กและเยาวชนมีหลายหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบทั้งเชิงนโยบาย ทิศทาง และยุทธศาสตร์ ดังเช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และอื่น ๆ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่ายังมีการแยกส่วนการดำเนินการมาโดยตลอด ทั้งในเชิงงบประมาณ บุคลากร และดัชนีตัวบ่งชี้ ทำให้งานเด็กและเยาวชนไม่ประสบความสำเร็จอันเนื่องมาจากต่างฝ่ายต่างเน้นคนละด้าน แม้ปัญหาไม่ตรงจุดและขาดความต่อเนื่อง เช่นเดียวกันกับในสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนัก 3 สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชนซึ่งรับผิดชอบดูแลงานด้านชุมชนกับสำนัก 4 สำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่รับผิดชอบดูแลด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัว เนื่องจากทั้ง 2 ส่วนนี้ควรจะมีการเชื่อมโยง ประสานงาน โดยเฉพาะประเด็นด้านเด็กและเยาวชนแต่ขาดการบูรณาการมาโดยตลอด (สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ, 2559) สสส. ได้เล็งเห็นปัญหาและข้อจำกัดนี้จึงเกิดนโยบายภายในให้สำนัก 3 และสำนัก 4 ร่วมกันนำศักยภาพและจุดแข็งของทั้ง 2 สำนักมาบูรณาการการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อให้เกิดแนวทาง ตัวอย่างพื้นที่ดี ๆ ระหว่างเด็ก เยาวชน กับภูมิปัญญา ประชาชนชาวบ้านผ่านทุนทรัพยากรของชุมชน ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่ดำเนินกิจกรรมผ่านงานสภาเด็กและเยาวชนระดับต่าง ๆ ตำบล อำเภอ และจังหวัดล้วนทำกิจกรรมผ่านโจทย์ตามความต้องการ นโยบายของผู้ใหญ่ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนใหญ่ เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโจทย์วิจัยของตนเองต่ำ เด็กเป็นเพียงไม้ประดับเชิงนโยบายเท่านั้น ประเด็นปัญหาเหล่านี้ทำให้พลังชุมชนและพลังเด็กและเยาวชนมีการบูรณาการเชื่อมโยงกันไม่มากนัก ต่างคนต่างมีวิถีชีวิตทั้ง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน

งานวิจัยนี้เป็นการริเริ่มที่ต้องการเห็นนวัตกรรมเชิงนโยบายบูรณาการได้อย่างแท้จริงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการการบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชนด้วยการสนับสนุนจาก สสส. ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2557–2558 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการขึ้นโจทย์วิจัยของเด็กและเยาวชนประเด็นปัญหาที่สนใจและเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนในพื้นที่ชุมชนเพื่อการพัฒนาเป็นพื้นที่ต้นแบบและสร้างระบบกลไกการสนับสนุนการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

ในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลในขณะนั้นได้เล็งเห็นความสำคัญขององค์กรด้านเด็กและเยาวชน มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนระดับประเทศ จังหวัด และอำเภอขึ้นทั่วประเทศ (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550, 2550) ตลอดจนได้มีนโยบายจากรัฐบาลให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนขึ้นในระดับตำบลขึ้นทุกแห่ง (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550, 2550) และพบว่าสภาเด็กและเยาวชนมีบทบาทในการเป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างผู้ใหญ่ในหน่วยงานต่าง ๆ กับเด็กและเยาวชนของพื้นที่นั้น ๆ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2557) แต่รูปแบบของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลที่เลือกตั้งมักไม่ยั่งยืน ส่วนใหญ่ร้อยละ 70 ยุบหายไปหลังจากมีการประชุมการดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการครั้งแรกอันมีสาเหตุมาจากการขาดการสนับสนุนงบประมาณมีข้อจำกัด (สมพงษ์ จิตระดับ และ คณะ, 2555ก) และเด็กและเยาวชนก็มักถูกปิดกั้น ขาดการยอมรับ ไม่มีพื้นที่และโอกาสในการแสดงออกในรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งสังคมไทยมีสิ่งกระตุ้นยั่วยุ สภาพแวดล้อมที่เสี่ยงอันตรายมากมาย จากปัญหาต่าง ๆ ที่มากระทบต่อเด็กและเยาวชนทำให้หลายชุมชนท้องถิ่นเริ่มเห็นสัญญาณอันตราย สถานการณ์ในพื้นที่ของตนเอง จึงสร้างชุมชนให้มีภูมิคุ้มกัน มีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรวมกลุ่มกันมากขึ้นตามความสนใจ เด็กและเยาวชนรวมตัวกันเป็นธรรมชาติ เกิดผู้นำในกลุ่ม มีสมาชิกที่สนใจร่วมกันสนุกสนานมีสังคมเพื่อน กิจกรรมการอยู่ร่วมกัน การไปค่ายฝึกอบรม การเขียนโครงการ การรณรงค์ การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้เพื่อนร่วมงาน การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ หลายชุมชนท้องถิ่นจึงเปิดโอกาสและพื้นที่ในการแสดงออก การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนหลายรูปแบบ ทั้งการเป็นชมรม กลุ่มสนใจเฉพาะด้าน องค์กรเพื่อสาธารณะประโยชน์ สภาเด็ก และเยาวชนระดับตำบล และอื่น ๆ (สมพงษ์ จิตระดับ และ คณะ, 2555ก)

ภัยคุกคามสุขภาวะของเด็กและเยาวชนทำให้เด็กและเยาวชนรวมถึงชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองจึงร่วมกันคิด ร่วมกันทำ กำหนดโจทย์ปัญหา สร้างทีมงานแบ่งงานกันทำตามความถนัด ความสนใจ และบูรณาการระหว่างพลังด้านเด็กและเยาวชนผ่าน “กิจกรรมคัดสรร (Selected activities)” ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ไม่ดำเนินการในรูปแบบงานกิจกรรมตามวาระโอกาส (Events) ที่ถูกกำหนดขึ้นตามความต้องการ ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน หรือผู้ใหญ่ที่สั่งให้ดำเนินการ แต่กิจกรรมคัดสรรต้องออกแบบ (Design)

ให้สอดคล้องกับ เสียงความต้องการ ความสนใจ เป็นปัญหาใกล้ตัวของเด็กเป็นสำคัญที่เด็กช่วยกันคิดค้น โดยใช้ทุนทางสังคมองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาสะสมมาอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางของการลงพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้ยังมีการทำงานร่วมกับชุมชน บูรณาการกับชุมชน ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การใช้ปัญหาเป็นฐานในการแก้ไข โดยมีผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ชี้นำ อบรม สั่งสอน เกิดการสนทนาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ จนท้ายสุดเกิดกระบวนการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งอย่างประณีต เป็นการสร้างเสริมทักษะชีวิต กระบวนการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้การขึ้นใจทฤษฎีวิจัยชุมชนเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องเป็นปัญหาใกล้ตัวเด็ก ทำให้น่าสนใจ สามารถลงภาคสนาม และเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบได้ อีกทั้งผู้ใหญ่ต้อง “ฟังเสียงเด็กเป็น (Listen by heart)” โดยผู้ใหญ่ต้องรับฟังเสียงเด็กอย่างตั้งใจ มองเด็กเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานความสนใจ ความต้องการ และเป็นปัญหาใกล้ตัวที่เด็กร่วมกันคิดว่าเป็นทฤษฎีวิจัยสำคัญของการแก้ไข การเรียนรู้ ทำทนาย สนุกสนาน และสังคมเพื่อน ผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลงบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้แนะแนวทางและเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ร่วมศึกษาไปกับกลุ่มเด็กและเยาวชนทุกชั้นตอน ให้ความสำคัญกับสิทธิเด็กในเรื่องของการมีส่วนร่วม พลังคิด จึงจะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการได้ (สมพงษ์ จิตระดับ และ คณะ, 2555ช; สลิลทิพย์ สุทธิสมบุรณ์, 2555)

ดังนั้นเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาในชุมชน เด็กและเยาวชนควรมีการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นที่ตนเองอยู่ เปิดโอกาสและพื้นที่ในการแสดงออก การบูรณาการระหว่างพลังเด็ก เยาวชน และพลังชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วม การคิดสร้างสรรค์ การลงมือปฏิบัติ การมีจิตอาสา การมีจิตสาธารณะและอื่น ๆ ทำให้การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการขึ้นใจทฤษฎีวิจัยของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนในการบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเด็กและเยาวชน สร้างแนวทางการองค์ความรู้วิชาการ และกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นการสร้างการมีส่วนร่วม การเป็นเจ้าของร่วมกัน ในการสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้เกิดระบบกลไกการทำงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการขยายตัวในลักษณะการประสานงานและบูรณาการร่วมกัน โดยหนุนเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกหลักสำคัญในการพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ พร้อมทั้งพัฒนาความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้และ

ผลักดันให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์ในการสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีและลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพของเด็กและเยาวชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารูปแบบการขึ้นใจทวิวิจัยของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของโครงการการบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพพหุกรณีศึกษา โดยมีรายละเอียดการวิจัยดังต่อไปนี้

กรณีศึกษา การกำหนดกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) และการสมัครใจ (Volunteer sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย (1) บุคลากรหน่วยงานของรัฐ เอกชน ชุมชนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา เครือข่ายองค์กรด้านเด็กและเยาวชนที่มีความสมัครใจและมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบงานด้านเด็กและเยาวชน เช่น บุคลากรของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./เทศบาลตำบล) หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในเรื่องการพัฒนาทางด้านเด็กและเยาวชน (2) บุคลากร/แกนนำเด็กและเยาวชนจากองค์กรเครือข่าย/สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล ที่มีความสมัครใจและเป็นแกนนำขององค์กร มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่

พหุกรณีศึกษา การกำหนดพหุกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ พื้นที่การดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนที่มีต้นทุน ศักยภาพ และความเข้มแข็ง อีกทั้งเป็นพื้นที่ในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสสส. สำนัก 4 และพื้นที่แผนงานสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (ตำบลสุขภาวะ ตำบลน่าอยู่) ที่มีการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชน โดยมีหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา องค์กรด้านเด็กและเยาวชน NGO ให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน

พหุกรณีศึกษาพื้นที่ชุมชนทั้ง 12 พื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม 7 พื้นที่ ได้แก่ (1) องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่วิน จังหวัดเชียงใหม่ มีปัญหาการสืบทอดมรดก

ทางภูมิปัญญา (2) องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว จังหวัดอุดรธานี มีนโยบายการบริหารแบบเด็กนำผู้ใหญ่หนุนอย่างเป็นรูปธรรม (3) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล จังหวัดกำแพงเพชร มีทีมพี่เลี้ยงที่มีภูมิหลังการทำงานด้านเด็กและเยาวชน (4) องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน จังหวัดนครพนม แกนนำเด็กและเยาวชนมีความสนใจรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และดำเนินกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การทำแนวกันไฟฟ้า เป็นต้น (5) องค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง จังหวัดราชบุรี นายกอบต.ให้ความสำคัญกับการรับฟังเสียงของเด็กและเยาวชน (6) เทศบาลตำบลควนโดน จังหวัดสตูล มีประเด็นการขับเคลื่อนที่ชัดเจน คือ Zero waste community (7) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว จังหวัดสงขลา แกนนำเด็กและเยาวชนเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารชุมชน รองมาเป็นพื้นที่ชุมชนกิ่งเมืองและเกษตรกรรม 4 พื้นที่ ได้แก่ (1) เทศบาลตำบลสันทรายหลวง จังหวัดเชียงใหม่ มีกลุ่มเด็กและเยาวชนที่สืบทอดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องหลายรุ่น (2) เทศบาลตำบลอากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร มีทีมพี่เลี้ยงที่มีภูมิหลังการทำงานด้านเด็กและเยาวชน (3) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขวาง จังหวัดนนทบุรี มีแกนนำเด็กและเยาวชนรุ่นปัจจุบันได้รับการสืบทอดองค์ความรู้จากรุ่นก่อนหน้า (4) องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ จังหวัดฉะเชิงเทรา เด็กและเยาวชนเริ่มหันหน้าเข้าหาความเจริญทางวัตถุเนื่องจากอยู่ไม่ไกลเมืองหลวงมากนัก และเป็นพื้นที่ชุมชนเมืองน้อยที่สุด 1 พื้นที่ ได้แก่ เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว แกนนำเด็กและเยาวชนมีศักยภาพสูง สามารถลดอัตราแม่วัยใส่ได้สำเร็จ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินพลังบูรณาการฯ 6 ด้าน แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

แบบประเมินพลังบูรณาการฯ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) พลังประชาคม คือ กำลังของความร่วมมือในการสนับสนุนเด็กและเยาวชนของชุมชน ได้แก่ ความร่วมมือของผู้ปกครองเด็กและเยาวชน ความร่วมมือของผู้นำชุมชน และความร่วมมือของโรงเรียน 2) พลังเด็กและเยาวชน คือ กำลังหรือความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนหรือกลุ่มเด็กและเยาวชนของตำบลในการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนภายในตำบล 3) พลัง อปท. คือ กำลังหรือความเข้มแข็งในการให้การสนับสนุนกิจการของสภาฯ หรือกลุ่มเด็กและ เยาวชน รวมถึงระดับ

การให้การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนด้วย 4) พลังต้นทุน คือ ความพร้อมของปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ปัจจัยสนับสนุนที่เป็นต้นทุน ได้แก่ งบประมาณหมุนเวียนที่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ มีสถานที่ประชุมหรือฐานปฏิบัติการ มีศูนย์การเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาที่เด็กและเยาวชนสามารถใช้ต่อยอดและพัฒนาโจทย์ในการทำงานได้ 5) พลังเครือข่ายภายใน คือ กำลังหรือความร่วมมือที่ได้จากเครือข่ายที่อยู่ภายในตำบล เช่น อสม. โรงเรียน กศน.ตำบล สถานีวิทยุ อาสาสมัครตำบล ตำรวจ โรงพยาบาล หรืออนามัย วัด ฯลฯ 6) พลังเครือข่ายภายนอก คือ กำลังหรือความร่วมมือที่ได้จากเครือข่ายที่อยู่ภายนอกตำบล เช่น สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด หรืออำเภอ สภาเด็กและเยาวชนตำบลอื่น ๆ อปท. ช่างเคียง มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ฯลฯ เก็บข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

แบบสัมภาษณ์ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้ให้สัมภาษณ์มาจากหลากหลายกลุ่ม เช่น แกนนำเด็กและเยาวชน ผู้ปกครองและชาวบ้าน เป็นต้น การสังเกตเป็นการเก็บข้อมูลตามสภาพจริง เน้นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยสังเกตจากเอกสาร หลักฐานภาพถ่าย และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปจากการดำเนินกิจกรรมของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่มจะใช้วิธีการลดทอนข้อมูล (Data reduction) การจัดกลุ่มข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการสรุปข้อมูลด้วยวิธีอุปนัย (Induction)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์จากแบบประเมินพลังบูรณาการ ฯ เพื่อสำรวจสภาพปัญหาและต้นทุนการทำงานด้านเด็กและเยาวชน พบว่า ภาพรวมของทั้ง 12 พื้นที่ มีจุดแข็งเรื่องพลัง อปท.และพลังเครือข่ายภายใน แต่มีข้อจำกัด คือ พลังเครือข่ายภายนอก

รูปแบบของการขึ้นโจทย์วิจัยของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนในการหาต้นทุนในท้องถิ่นทั้ง 12 พื้นที่นั้น มีส่วนที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 รูปแบบที่สำคัญ ได้ดังนี้ 1) การใช้ปัญหาในพื้นที่เป็นฐานในการขึ้นโจทย์วิจัย (Problem-based)

2) ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง (Local public concerns) ในพื้นที่ และ 3) การขึ้นโจทยวิจยจากต้นทุนในพื้นที่ โดยรูปแบบของการขึ้นโจทยวิจยของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ การใช้ปัญหาในพื้นที่เป็นฐานในการขึ้นโจทยวิจย จำนวน 10 พื้นที่ รองลงมา คือ การขึ้นโจทยวิจยจากต้นทุนในพื้นที่ จำนวน 8 พื้นที่ และการขึ้นโจทยวิจยจากประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังในพื้นที่ เป็นรูปแบบของการขึ้นโจทยวิจยของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด จำนวน 6 พื้นที่ ดังตาราง 1

รูปแบบของการขึ้นโจทยวิจยของเด็กและเยาวชนทั้ง 3 รูปแบบข้างต้นนั้น พบว่าทั้ง 3 รูปแบบเป็นรูปแบบของการขึ้นโจทยวิจยของเด็กและเยาวชนที่เกิดจากความสนใจ ความต้องการรู้ การสังเกต การเปิดกว้าง การพัฒนาศักยภาพของตนเอง และที่สำคัญอย่างยิ่งเป็นการขึ้นโจทยวิจยที่ไม่โดนบังคับจากผู้ใหญ่ เด็กจะทำจากปัญหาใกล้ตัวที่สามารถช่วยเพื่อนได้ เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เด็กร่วมกันพัฒนาโจทยวิจยปัญหาตนเอง เห็นกระบวนการเก็บข้อมูลจากแหล่งค้นคว้า นำไปสู่กิจกรรมต่าง ๆ ที่ร่วมกันพัฒนาแก้ไขปัญหานั้นไว้ โดยกิจกรรมเหล่านั้นเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์มากมายที่ริเริ่มจากเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญมุ่งลงสู่พื้นฐาน ชีวิตดั้งเดิมของชุมชนตนเอง ปัญหาใกล้ตัว การมีกลุ่มเพื่อนเข้าค่ายด้วยกัน ชี้จรรยา นิ่งเรือ เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านอย่างทุ่มเท มีชีวิตชีวา การจัดข้อมูลอย่างเป็นระบบ เด็กรักและภาคภูมิใจในผลงานเปิดโอกาสให้กลุ่มต่าง ๆ รักใคร่กลมเกลียวสามัคคีกัน รักท้องถิ่นและเชื่อมั่นในพลังที่ผสมกันมายาวนาน ดังตัวอย่างกิจกรรมคัดสรรใน 12 พื้นที่ที่ช่วยกันคิดค้น สร้างสรรค์กิจกรรมโดดเด่นสาระปนความสุขของเด็กและเยาวชน เช่น กิจกรรมสันตนาการ เดินป่าสร้างจิตสำนึกชุมชน จักรยานสานฝัน ศูนย์การเรียนรู้ ค่ายหุ่นยนต์ เป็นต้น นอกจากนี้ตัวผู้ใหญ่เองต้องเข้าใจ อดทน ฟังเสียงเด็กเป็น (Listen by heart) ผู้ใหญ่ต้องรับฟังเสียงเด็กอย่างตั้งใจ ต้องลดอคติการรู้มากกว่า ต้องพูดน้อยลง เงียบเป็น การอธิบายให้เท่าที่จำเป็น ผู้ใหญ่เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก จึงจะทำให้เด็กและเยาวชนกล้าที่จะแสดงออกความคิดตามความสนใจของพวกเขา และทำให้เกิดการความร่วมมือระหว่างเด็ก เยาวชน และชุมชนนำไปสู่การขับเคลื่อนในระดับต่อไปได้

อย่างไรก็ตาม รูปแบบของการขึ้นโจทยวิจยของเด็กและเยาวชนทั้ง 3 รูปแบบนั้น ส่วนใหญ่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในรูปแบบเดียวต่อ 1 กิจกรรม ต้องมีการนำรูปแบบการขึ้นโจทยวิจยอื่น ๆ มาร่วมอยู่ด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

**1. การใช้ปัญหาในพื้นที่เป็นฐานร่วมกับประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังในพื้นที่ในการขึ้น
โจทย์วิจัย** ตัวอย่างพื้นที่ 1) เทศบาลตำบลอากาศอำนวย อำเภอบ้านดง จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัญหาของพื้นที่มีมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคุณแม่วัยใส การฆ่าตัวตาย ซึ่งรถจักรยานยนต์ และมั่วสุมเล่นการพนัน การดำเนินงานยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างเด็ก เยาวชน และชุมชน ชุมชนจึงมีความตั้งใจเป็นกัลยาณมิตรกับเด็กและเยาวชน มีการจัดทำค่ายเรียนรู้วิถีชุมชน เพื่อสร้างองค์ความรู้ภายในให้เด็กและเยาวชนรู้จักท้องถิ่นของตนเอง และปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด เปิดโลกแห่งการเรียนรู้ เชิญชวนให้ร่วมเป็นเครือข่ายจัดเก็บฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน แผนที่ชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเยาวชนสามารถเข้าถึงวิถีชีวิตและปราชญ์ชุมชนได้ด้วย และ 2) เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว พบว่า มีการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม พัฒนาแบบมีส่วนร่วม มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ผ่านกลุ่มเด็กและเยาวชนที่หลากหลาย มีการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชน มีการจัดทำโครงการหลากหลาย เช่น โครงการอบรมคุณแม่วัยใส การตั้งครรภ์ในวัยเรียน โครงการการดูแลผู้สูงอายุ กิจกรรมการจัดอบรมผู้อาวุโสให้รู้เท่าทันวัยรุ่น โครงการอบรมเด็กและเยาวชนในพื้นที่ข้างเคียงเรื่องการแนะแนวการศึกษาต่อ โดยเฉพาะโครงการเด่นที่สร้างผลงานในกับสภาเด็กและเยาวชนเมืองวังน้ำเย็น ที่เริ่มต้นจากสภาเด็กฯ เล็งเห็นปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของประเทศไทยที่ติดอันดับแม่วัยใสที่อายุน้อยที่สุด จึงเริ่มมีแนวคิดในการทำโครงการเพื่อลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ตลอดการทำงานรณรงค์ อบรม ประชาสัมพันธ์ พบว่า อัตราการตั้งครรภ์ในวัยเรียนลดลงตามลำดับ จากสถิติปี 2553-2556

2. การใช้ปัญหาในพื้นที่เป็นฐานร่วมกับต้นทุนในพื้นที่ในการขึ้นโจทย์วิจัย
ตัวอย่างพื้นที่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา จุดเด่นของพื้นที่ คือ ต้นทุนทางสังคม มีการดำเนินรักษา อนุรักษ์นิยม ยกย่องเชิดชู การส่งเสริมให้สภาเด็กและเยาวชนตำบลออกสำรวจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำแผนที่ชุมชน (Social mapping) รายชื่อปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้สั่งสม (Indigenous knowledge) ที่ผ่านการสังเกต การลองผิดลองถูก การทดลองด้วยตนเอง การจดจำ การบันทึก และเข้าสู่กระบวนการวิจัยชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic study) ด้วยตนเองกลายเป็นผู้รู้ผู้ทรงภูมิ ผู้เล่า ผู้แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามความเจริญของโลกาภิวัตน์ สังคมเมือง ทุนนิยมทำให้เกิดช่องว่างของคน 2 รุ่น อบต.เสม็ดใต้ได้เล็งเห็นปัญหาสำคัญด้านนี้จึงสนับสนุน

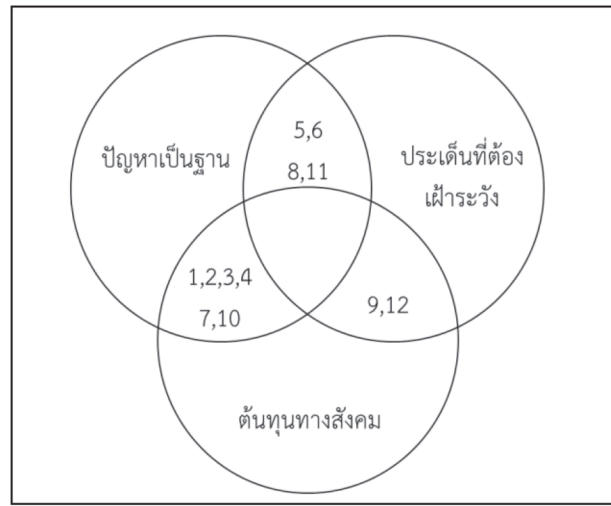
การรวมตัวของเด็กและเยาวชนให้จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบลเสม็ดได้ มีการริเริ่มโครงการสร้างสำนึกรักถิ่น โดยการจัดกิจกรรมนรณรงค์เคาะประตูบ้านเพื่อให้ข่าวสารข้อมูล เรื่องราว นโยบายสำคัญของชุมชน ในขณะเดียวกันเด็กและเยาวชนจะปั่นจักรยานเป็นคาราวานศึกษาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเยี่ยมชม เรียนรู้ ถ่ายทอด ฝึกหัด ลงมือปฏิบัติจากผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความรู้ ความสามารถแต่ละแขนงอย่างดี และ 2) เทศบาลตำบลสนทรายหลวง อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โครงการที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่นั้นเกิดจาก “เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” และโครงการเด็กและผู้ใหญ่ในชุมชนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ก็สามารถสร้าง “ปราชญ์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น” ได้แก่ โครงการชาหญ้าดอกขาว และโครงการธาราบ้ำบัดร่วมกับมูลนิธิจุลธาราในสมเด็จพระเทพรัตนฯ เป็นอีกโครงการหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า “ผู้ใหญ่” ในพื้นที่เห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม ผนวกเข้ากับต้นทุนทางสังคมของพื้นที่มีมากมาย มีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คือ ศูนย์การเรียนรู้การใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านต้องจอก (เครื่องเงิน) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาประเด็นผู้สืบทอดภูมิปัญญา ความต่อเนื่องในการทำเป็นแหล่งเรียนรู้ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวไม่มีรูปแบบและเวลาเพียงพอ จึงต้องมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกัน สร้างแนวคิด “รักบ้านรักษ์ภูมิปัญญา” ให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนรุ่นหลัง

3. การขึ้นใจทวิจยจากประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังในพื้นที่ร่วมกับต้นทุนในพื้นที่ในการขึ้นใจทวิ ตัวอย่างพื้นที่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา มีแนวคิดการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ดึงความร่วมมือจากเด็กและเยาวชนผ่านการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน และให้ตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการทำงานอย่างน้อย 2-3 คน เพื่อเรียนรู้การทำงานของผู้ใหญ่ภาคบริหาร ภาคประชาชน ชาวบ้านในชุมชน ทำให้เกิดกิจกรรมและโครงการสร้างสรรค์มากมาย อาทิ กิจกรรมค่ายต่าง ๆ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพพลาสติกกรีซเคิล กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กเข้าวัด การอบรมเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ยังมีต้นทุนสังคมที่ดี กล่าวคือ มีปราชญ์และภูมิปัญญาชาวบ้าน ช่วยสืบสานศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เช่น กลุ่มผลิตผลปลาร้าเกษตรบ้านหัวป่าออกการทำปลาตุ๋นกลายเป็นอาชีพหลัก และสร้างเป็นกลุ่มอาชีพ และ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม มีการขับเคลื่อน

เชิงบูรณาการพร้อมกับมิติด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับเด็กและเยาวชน ในชุมชน ซึ่งมีอยู่ 3 แห่ง ได้แก่ ป่าภูพานน้อย ป่าความเชื่อดอนนายง และป่าชุมชน บ้านปากบึง อีกทั้งพื้นที่มีต้นทุนทางประวัติศาสตร์ที่เข้มข้น จึงนำไปสู่การพัฒนาชุมชนใน ประเด็นอื่น ๆ ความสำเร็จในการทำงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่นี้ คือ การจัดตั้งสภาเด็ก และเยาวชนต่อเนื่องถึงปัจจุบันถึงรุ่นที่ 7 มีโมเดลการถ่ายทอดงานสภาเด็กและเยาวชนจากรุ่น สู่อื่น เด็กและเยาวชนรู้จักและคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ทุกคน เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกรัก ห่วงแหน และเป็นเจ้าของป่าภูพานร่วมกัน จนกลายเป็นแหล่งหลอมรวมชุมชน เด็กและเยาวชน กับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลพิมานได้อย่างเหนียวแน่น ดังตาราง 1 และภาพ 1

ตาราง 1 กรณีศึกษาจำแนกตามรูปแบบของการขึ้นใจวิทยวิจัย

กรณีศึกษา	รูปแบบของการขึ้นใจวิทยวิจัย		
	การใช้ปัญหาใน พื้นที่เป็นฐานใน การขึ้นใจวิทยวิจัย (Problem-based)	ประเด็นที่ ต้องเฝ้าระวัง (Local public concerns) ใน พื้นที่	การขึ้นใจวิทย วิจัยจากต้นทุน ในพื้นที่
1. องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้	✓	-	✓
2. เทศบาลตำบลสันทรายหลวง	✓	-	✓
3. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่วิน	✓	-	✓
4. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขวาง	✓	-	✓
5. เทศบาลตำบลอากาศอำนวย	✓	✓	-
6. เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น	✓	✓	-
7. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล	✓	-	✓
8. องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว	✓	✓	-
9. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว	-	✓	✓
10. องค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง	✓	-	✓
11. เทศบาลตำบลควนโดน	✓	✓	-
12. องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน	-	✓	✓
รวม	10	6	8

ภาพ 1 ความสัมพันธ์ของกรณีศึกษาจำแนกตามรูปแบบของการขึ้นใจพิวิจัย

หมายเหตุ (1) องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ (2) เทศบาลตำบลสันทรายหลวง (3) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่วิน (4) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขวาง (5) เทศบาลตำบลอากาศอำนวย (6) เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น (7) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล (8) องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว (9) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว (10) องค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง (11) เทศบาลตำบลควนโดน (12) องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน

ภาพ 1 ทำให้เห็นรูปแบบของการขึ้นใจพิวิจัยว่ามีความสัมพันธ์กันไม่สามารถแบ่งแยกตัดขาดออกจากกันได้อย่างชัดเจน เนื่องจากทุกรูปแบบการขึ้นใจพิวิจัยของกิจกรรมที่สร้างขึ้นมานั้นมีพื้นฐานมาจากความสนใจ ความต้องการรู้ สิ่งที่เป็นปัญหาใกล้ตัวที่เด็กร่วมกันคิดว่าเป็นโจทย์สำคัญของการแก้ไข จากการดำเนินการขึ้นใจพิวิจัยจากกิจกรรมใน 12 พื้นที่ ทำให้เด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ได้มีโอกาสเปิดโลกทัศน์ รับประสบการณ์ใหม่ ๆ นอกห้องเรียน เรียนรู้วิถีชุมชน รู้จักเพื่อนเยาวชนด้วยตนเอง สามารถเป็นพลเมืองของชุมชนได้

การตอบวัตถุประสงค์ประสงค์ในการขึ้นใจพิวิจัยด้วยการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ทำให้เกิด ข้อค้นพบในเชิงหลักการ องค์ความรู้ รูปแบบของการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน คุณลักษณะเด็กและเยาวชน และตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

การขับเคลื่อนเชิงบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นเพื่อการเสริมสร้างการพัฒนาสุขภาวะของเด็กและเยาวชนในชุมชน ประกอบด้วย 1) หลักการพึงเสีง

เด็กเป็น 2) กิจกรรมคัดสรร 3) การมีส่วนร่วมจากภายใน และ 4) ชุมชนแห่งการขัดเกลา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การฟังเสียงเด็กเป็น (Listen by heart) ผู้ใหญ่ต้องรับฟังเสียงเด็กอย่างตั้งใจ มองเด็กเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานความสนใจ ความต้องการ และปัญหาใกล้ตัว ผู้ใหญ่ต้อง ลดอคติ การรู้มากกว่า การอธิบายให้เท่าที่จำเป็น เปิดโอกาสให้พื้นที่เด็กร่วมกันพัฒนาโจทย์ วิจัยปัญหาตนเอง ผู้ใหญ่เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้แนะแนวทางและเป็นผู้ร่วม เรียนรู้ร่วมศึกษาไปกับกลุ่มเด็กและเยาวชนทุกขั้นตอน ให้ความสำคัญกับสิทธิเด็กในเรื่องของการมีส่วนร่วม พลังคิด หัวข้อสำคัญ กิจกรรมที่นำมาใช้และอื่น ๆ

2. กิจกรรมคัดสรร (Selected activities) ต้องออกแบบ (Design) ให้สอดคล้อง กับเสียงความต้องการ ความสนใจและปัญหาใกล้ตัวของเด็กเป็นสำคัญ การขึ้นโจทย์วิจัย ชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญต้องเป็นปัญหาใกล้ตัว ทำหาย น่าสนใจ สามารถลงภาคสนาม และ เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบได้ กิจกรรมจึงมีลักษณะเป็นโครงการ (Project based) หรืองานวิจัยชุมชนที่เด็กร่วมกันกำหนดปัญหาวิจัยด้วยกัน กิจกรรมคัดสรรจึงถูกออกแบบ มาให้สัมพันธ์สอดคล้อง มีความหมายและคุณค่าต่อการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กไทยเป็น สำคัญ ตอบโจทย์การวิจัยชุมชนและสร้างเสริมทักษะชีวิต กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การเรียนด้วยตนเองได้ ได้แก่ กิจกรรมสนทนากา การเดินป่าสร้างจิตสำนึกชุมชน จักรยาน สานฝัน ศูนย์การเรียนรู้ ค่ายหุ่นยนต์ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมจากภายใน (Inside-out participation) มักถูกกำหนดจาก ภายนอกจากสถาบันการศึกษา หน่วยวิจัย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Outside-in participation) ให้เกิดการรวมตัว การประชุมเพื่อดำเนินกิจกรรมตามโจทย์ ปัญหาการศึกษา ตามกรอบวิจัยและขั้นตอนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย มีลักษณะเชิงบังคับทางวิชาการ เกิดแกน นำเด็กและผู้นำเยาวชนตามธรรมชาติ เป็นผู้นำธรรมชาติที่ชุมชนช่วยกันดูแล ให้คำแนะนำและ ส่งเสริมให้มีภาวะผู้นำของกลุ่มได้ เกิดการขยายตัวเชื่อมโยงเป็นกลุ่มชมรมเฉพาะด้าน สร้างผลงาน ได้รับการยอมรับ มีโอกาสพัฒนาตัวเองอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดเป็นเครือข่ายใน ท้องถิ่นชุมชนของตนเอง เกิดภาวะการณ์มีส่วนร่วมภายในอย่างแท้จริงจากสมาชิกทุกคนด้วย กิจกรรมคัดสรรที่พัฒนา ตอบโจทย์ท้องถิ่น และเกิดกิจกรรมที่เคลื่อนไหวตลอดเวลาด้วย การพัฒนาโจทย์สำคัญที่สมาชิกร่วมกันตัดสินใจ

4. ชุมชนแห่งการขัดเกลา (Community of socialization) เป็นทุนทางสังคมเดิมที่มีอยู่ที่ผู้ใหญ่ในชุมชนจะเป็นผู้ดูแล เอาใจใส่ อบรมสั่งสอน ตักเตือนชี้แนะ การทำให้ชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning community) ด้วยกระบวนการสร้างกลุ่มเด็ก ฟังเสียงเด็กเป็น ขึ้นโจทย์ปัญหาใกล้ตัว เชื่อมโยงลงสู่ภาคสนามด้วยงานวิจัยชุมชน การลงภาคสนาม การเก็บข้อมูล การเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับปราชญ์ชาวบ้าน การทำแผนที่ชุมชน การฝึกหัดลงมือปฏิบัติ การชี้จักรยาน ชุมชนต้องกลับมาเป็นฐานการเรียนรู้ของศาสตร์ท้องถิ่นตนเอง ด้วยการเดินเรื่องจากกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนของตนเองเป็นสำคัญ ยิ่งบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรท้องถิ่น สถานศึกษา หรือภูมิสังคมได้ โรงเรียนจะกลับมาเป็นหน่วยสำคัญที่ช่วยสร้าง ผลผลิตเมืองที่มีคุณลักษณะตามที่ท้องถิ่นต้องการได้ ยิ่งทำให้การบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นเกิดการขัดเกลา รับช่วง สร้างเสริม พัฒนารุ่นแล้วรุ่นเล่า ต่อยอดความสำเร็จและความยั่งยืนได้ตลอดเวลา

เมื่อกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอน อันได้แก่ 1) การฟังเสียงเด็กเป็น 2) กิจกรรมคัดสรร 3) การมีส่วนร่วมจากภายใน และ 4) ชุมชนแห่งการขัดเกลา ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน และค่อยเป็นค่อยไปแล้วนั้น จะพบว่าเสียงของเด็กนั้นสำคัญที่จะสะท้อนความต้องการ ความสนใจ ปัญหาใกล้ตัวด้วยการเปิดเวทีชุมชนให้เด็กแสดงทัศนะอย่างกว้างไกล สร้างสรรค์ กิจกรรมคัดสรรตามที่เด็กคิดจินตนาการและร่วมกันกำหนดขึ้น เชื่อมโยงกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำมาเล่น ดำเนินการและลงมือปฏิบัติ การแสดงออกด้วยการให้เด็กทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ นำไปสู่การสร้างพลเมืองของชุมชน ท้องถิ่น การเติบโตของเด็กและเยาวชนจะพัฒนาไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งตรงกับคุณลักษณะของเด็ก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นจะช่วยสร้างคุณลักษณะของเด็กไทย 10 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นพลเมืองดี รู้จักสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ จิตสำนึกในระบอบประชาธิปไตย 2) มั่นใจในตนแบบสากล อ่อนน้อมถ่อมตนแบบวัฒนธรรมไทย 3) ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง เรียบง่าย มีความสุข 4) ยึดมั่น ค่านิยมไทย ยิ้มง่าย ใจดีมีน้ำใจ ใฝ่สันติ ปรองดอง สามัคคี 5) คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ในกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต 6) รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของสังคมสารสนเทศ 7) มีทักษะชีวิต การจัดการ แข่งขันและร่วมมือได้ 8) การสร้างงานอาชีพด้วยตนเองได้ 9) ใฝ่ดี มีธรรมะ ความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ตรงต่อเวลา

กัตัญญุกตเวที และ 10) เคารพความแตกต่างหลากหลาย สิทธิมนุษยชนชาติพันธุ์ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้การบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นจะช่วยสร้างคุณลักษณะของเด็กไทย 10 ประการแล้วนั้นยังเกิดดัชนีบ่งชี้สำคัญ 5 ด้าน ซึ่งเป็นตัวช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนัก เตรียมการ มีความรอบคอบ และวางแผนเพื่อความต่อเนื่อง ยั่งยืน ดังนี้

1. ความเป็นพี่เลี้ยง ผู้ช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ที่มีประวัติ ภูมิหลังผ่านงานด้านสภาเด็กและเยาวชน สถานักเรียน ประชานที่ปรึกษากิจกรรมาด้านเด็กและเยาวชน นักดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมมาก่อนและในปัจจุบันมีฐานะบทบาทและตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ร่วมเรียนรู้ ผู้อำนวยการความสะดวก และผู้เสนอแนะแนวทางให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

2. การเตรียมการคน 3 รุ่น ให้มีการส่งต่อภารกิจของงานบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังของชุมชนท้องถิ่น คน 3 รุ่นยกตัวอย่าง ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น พี่เลี้ยงเด็กและเยาวชน และแกนนำเด็กและเยาวชนทำงานสืบทอดส่งต่อกัน เตรียมการรุ่นต่อรุ่นอย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน ทดแทนขึ้นมาเป็นบุคคลสำคัญที่ยึดโยงกับความยั่งยืนของชุมชนตลอดเวลา

3. ทูทางสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสตร์ องค์ความรู้ที่คิดค้น สังสมและถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและอนาคตมีผู้รู้ ผู้สังสม ประชาชนชาวบ้านในท้องถิ่นที่สามารถบอกเล่าเรื่องราว ให้ข้อมูล ความเป็นมา ข้อค้นพบ วิธีการแก้ไขปัญหา การสรุปการเรียนรู้ และอื่น ๆ

4. วิสัยทัศน์ นโยบายของผู้นำท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญด้านการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญมากกว่าการทุ่มเทด้านสาธารณูปโภค การสร้างความเจริญทางด้านวัตถุ ถนนหนทาง ไฟฟ้า และการเติบโตของเมือง

5. การมีสถาบัน หน่วยงานสนับสนุนช่วยเหลือวิชาการในท้องถิ่น (nodes) มหาวิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน สถาบันการศึกษาที่มีหน่วยงานด้านวิจัยชุมชน ภารกิจของการเป็นผู้ให้คำแนะนำ การนิเทศ การขึ้นโครงการ การเป็นผู้อำนวยการความสะดวก การลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ให้คำปรึกษาแนะนำด้านวิชาการ การวิจัย องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

ดัชนีบ่งชี้ 5 ด้านนี้ ถือได้ว่าเป็นตัวกำหนดบ่งชี้ในเชิงปริมาณและคุณภาพของการบูรณาการพลังเด็กกับท้องถิ่นได้ค่อนข้างมาก ยิ่งมีครบทุกด้านจะพบความก้าวหน้าและความสำเร็จอย่างยั่งยืน และยังมีดัชนีบ่งชี้เสริมให้ครบสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แม้จะไม่ใช่ว่าตัวสำคัญที่สุด เช่น งบประมาณที่ลงทุนด้านเด็กและเยาวชน การจัดทำฐานข้อมูล แผนที่ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ การประชุมปรึกษาหารือ การร่วมคิดโครงการต่าง ๆ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชน มีประเด็นสำหรับการอภิปรายดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 รูปแบบการขึ้นใจทวิวิจัยพื้นที่ชุมชนการบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่น จากผลวิจัยพบว่า การใช้ปัญหาในพื้นที่เป็นฐานในการขึ้นใจทวิวิจัย เป็นรูปแบบที่มีการใช้มากที่สุดใน 12 พื้นที่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กและเยาวชนเป็นวัยแห่งการค้นหาค้นหาตัวเอง ทำตามสิ่งที่ตนสนใจ และตระหนักถึงบทบาทในการช่วยเหลือสังคม ช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ พัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน สิ่งที่ทำให้สังคมชุมชนของตนเองน่าอยู่นั้นเด็กและเยาวชนต้องอาศัยความร่วมมือร่วมพลังจากสมาชิกทุกฝ่ายในสังคม สร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งให้คนในชุมชนมีอาวุธทางปัญญา สร้างกิจกรรมระหว่างเด็กและเยาวชนด้วยกันห่างไกลจากยาเสพติดหรือสิ่งที่ไม่ดี ด้วยความสนิทและมีสัมพันธ์กับชุมชนอย่างใกล้ชิดทำให้สภาเด็กและเยาวชนทราบถึงปัญหาในชุมชนจึงร่วมมือกันแก้ปัญหาและใช้ปัญหาที่ตนทราบเป็นพื้นฐานของการขึ้นใจทวิวิจัยในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาได้ตรงจุดตรงความต้องการของทุกคนในชุมชน อีกทั้งยังทำให้ปัญหาในสังคมชุมชนของตนเองลดลงได้จริง เช่น ในเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว มีโครงการเด่นที่สร้างผลงานให้กับสภาเด็กและเยาวชนเมืองวังน้ำเย็น คือ การจัดการปัญหาการตั้งครรภในวัยเรียนของเด็กและเยาวชน พบว่า อัตราการตั้งครรภในวัยเรียนลดลงตามลำดับในปี พ.ศ. 2553-2556 นอกจากนี้ยังพบว่าหากผู้ใหญ่ยอมลดบทบาทของตนเองลง จากเดิมที่อธิบายมาก ก็ปรามตัวเองในการลดการบรรยาย การอธิบายให้เท่าที่จำเป็นเปิดโอกาสให้พื้นที่ได้ร่วมกันพัฒนาใจทวิวิจัยปัญหาตนเอง ผู้ใหญ่เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้แนะแนวทางและเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ร่วมศึกษาไปกับกลุ่มเด็กและ

เยาวชนทุกขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ จิตระดับ และ คณะ (2555ข) ที่พบว่า การฟังเสียงเด็กเป็นจะช่วยเปลี่ยนมุมมองของผู้ใหญ่ โดยการเปลี่ยนเสียงของเด็กๆ ให้เป็นโอกาสในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และในงานวิจัยของ ชยภรณ์ ดีเอม (2557) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชนในการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน จะทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้และหล่อหลอมคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกับผู้ใหญ่ในชุมชนได้

การขึ้นใจทวิวิจัยจากประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังในพื้นที่เป็นรูปแบบของการขึ้นใจทวิวิจัยของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดใน 12 พื้นที่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะพลังเด็ก เยาวชนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ไม่เห็นความเชื่อมโยงที่จะดำเนินการขึ้นใจทวิได้ ต้องอาศัยการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างพลังเด็ก เยาวชน และชุมชนเข้าด้วยกันอย่างชัดเจน อีกทั้งความหลากหลายของเด็กและเยาวชนแกนนำยังมีไม่มากนัก ทำให้การตีใจทวิ และการปฏิบัติการของเด็กและเยาวชนยังถูกจำกัดด้วยปัจจัยแวดล้อม ยังไม่สามารถแสดงศักยภาพของพลังเด็กและเยาวชนได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นอบต.หรือเทศบาลต้องมีกระบวนการสนับสนุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ท้องถิ่นหรือชุมชนต้องมีความตั้งใจเป็นกัลยาณมิตรกับเด็กและเยาวชน และมีประเด็นที่สำคัญที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนขึ้นใจทวิวิจัยจากกิจกรรมต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ท้องถิ่นหรือชุมชนต้องเร่งดำเนินการเชิงรุกเข้าหาเด็กและเยาวชน เช่น การจัดทำค่ายเรียนรู้วิถีชุมชน เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้เด็กและเยาวชนรู้จักท้องถิ่นของตนเอง และปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด และเปิดโลกแห่งการเรียนรู้ โดยสอนให้รู้จักการคัดกรองข้อมูลข่าวสารจากโลกภายนอก ให้มีทักษะในการป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเขา หรือเชิญชวนให้ร่วมเป็นเครือข่ายจัดเก็บฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน แผนที่ชุมชน นอกจากจะช่วยให้พวกเขาได้ทำความรู้จักชุมชนของตนเองแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้พวกเขาสามารถเข้าถึงวิถีชีวิต และปรัชญาชุมชนได้ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ จิตระดับ และ คณะ (2559) ที่พบว่า การร่วมมือบูรณาการรวมพลังทั้ง 6 ฝ่าย ได้แก่ พลังประชาคม พลังเด็กและเยาวชน พลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พลังต้นทุน พลังเครือข่ายภายใน และพลังเครือข่ายภายนอก จะทำให้เกิดการขับเคลื่อน และการขึ้นใจทวิวิจัยผูกปัญญาในชุมชนนำมาสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน อีกทั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือ

บูรณาการรวมพลังทั้ง 6 ฝ่าย การนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น แนวทางรูปแบบการขึ้นใจทวิวิจัย และการจัดกิจกรรมคัดสรรประเภทต่าง ๆ โดยยึดหลักความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และความสนใจมาช่วยขับเคลื่อนให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับสังคมบริบทในแต่ละพื้นที่ การดำเนินงานด้านสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่อง ความเป็นพี่เลี้ยง รวมทั้งการเตรียมการคน 3 รุ่น อีกด้วย

ประเด็นที่ 2 ความสัมพันธ์ของรูปแบบการขึ้นใจทวิวิจัยพื้นที่ชุมชนการบูรณาการ พลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่น ผลวิจัยพบว่า มีจำนวนรูปแบบความสัมพันธ์ ระหว่างการใช้ปัญหาในพื้นที่เป็นฐานในการขึ้นใจทวิวิจัยกับการขึ้นใจทวิวิจัยจากต้นทุนในพื้นที่มากที่สุด และการขึ้นใจทวิวิจัยจากประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังในพื้นที่กับการขึ้นใจทวิวิจัย จากต้นทุนในพื้นที่น้อยที่สุด แต่ไม่พบจำนวนรูปแบบความสัมพันธ์การใช้ปัญหาในพื้นที่เป็น ฐานในการขึ้นใจทวิวิจัย การขึ้นใจทวิวิจัยจากประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังในพื้นที่และการขึ้นใจทวิ วิจัยจากต้นทุนในพื้นที่ร่วมอยู่ด้วยกันใน 1 กิจกรรม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการฟังเสียงเด็ก เป็นอาจเบาเกินไป หรือผู้ใหญ่ฟังเสียงของเด็กไม่เป็น จนไม่สามารถเข้าใจเด็กและทำงานร่วมกับ เด็กได้ อาจฟังเป็นเสียงเด็กมั่วสุม เสียงสุมเสียงทางเพศ เสียงการใช้ความรุนแรง เสียงเด็ก ทะเลาะวิวาท เสียงเด็กโดดเรียนไม่ตั้งใจเรียน ฯลฯ ซึ่งเป็นเสียงสะท้อนออกมาจากมุมมอง ในแง่ลบของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก และหากสิ่งที่เด็กกล่าวมาแล้วผู้ใหญ่ไม่ตระหนักถึงสิ่งที่เด็ก ได้บอกกล่าว หรือแกล้งทำเป็นไม่สนใจแล้วนั้น จะทำให้ผู้ใหญ่ฟังเสียงเด็กไม่เป็นอาจทำให้ ประเทศชาติขาดกำลังหลักในการพัฒนาประเทศในอนาคตไปอย่างไม่รู้ตัว ดังนั้นผู้ใหญ่ ควรตระหนักถึงบทบาทของตนเอง โดยการฟังเสียงเด็กเป็น ลดอคติ เปลี่ยนบทบาทของตัวเอง และต้องยอมรับ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้อ่อนวัยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ จิตระดับ และ คณะ (2559) ที่พบว่า “การฟังเสียงเด็กเป็น” โดยไม่ชี้แนะและครอบงำเด็ก จนเกินไป เด็กและเยาวชนจะร่วมคิด ร่วมทำ กำหนดโจทย์ปัญหา สร้างทีมเพลีน แบ่งงานกันทำ ตามความถนัดและความสนใจ ทะเลาะกันแล้วก็ดีขึ้น รู้จักการให้อภัยและให้โอกาสเพื่อน เด็กและเยาวชนค่อยๆ เติบโตขึ้นผ่านกระบวนการขัดเกลาของพื้นที่สร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำและ ผู้ตามอยู่ในอุปนิสัย และถ้าผู้ใหญ่หนุนสร้าง ส่งเสริม อำนวยความสะดวก เปิดโอกาส เปิดพื้นที่ ร่วมฟังความคิดเห็นเด็ก ให้ข้อติ-ชม ข้อเสนอแนะ ผ่านการทำกิจกรรมคัดสรร การมีส่วนร่วม ขัดเกลาเด็กและเยาวชน ก็จะทำให้เด็กมีความสุข มีสุขภาวะในชุมชน ประชาคมที่สงบสันติสุข อย่างแท้จริงตลอดไปอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ประเด็นที่ 3 การที่เด็กและเยาวชนเข้าร่วมโครงการการบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชน ทำให้เกิดคุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์ 10 ประการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) ผ่านการทำกิจกรรมคัดสรร การออกแบบอย่างที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนทำให้เกิดคุณลักษณะ สมรรถภาพ ทักษะ ค่านิยม ตามที่สังคมคาดหวัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ จิตระดับ และ คณะ (2559) ที่พบว่า หากเด็กได้เรียนรู้การทำงานผ่านการลงมือปฏิบัติ การศึกษาวิจัยชุมชน การทำโครงการ จะช่วยสร้างคุณลักษณะของเด็กไทย ซึ่งจะแตกต่างกับกิจกรรมที่ผู้ใหญ่กำหนดให้หรือกิจกรรมตามวาระโอกาสจะให้ ผลในการสร้าง พัฒนาเด็กและเยาวชนได้ในระดับหนึ่ง งานสภาเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาเมื่อผู้ใหญ่เป็นผู้กำหนดโจทย์ ความต้องการ เงื่อนไข กรอบงบประมาณ ความคาดหวังเชิงราชการ ส่วนใหญ่ผลการดำเนินงานเด็กและเยาวชนจะปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการ 30% ในทางตรงข้ามถ้าเด็กขึ้นโจทย์ปัญหาเอง เด็กและเยาวชนจะมีความเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบ ทุ่มเทอย่างมุ่งมั่น จนงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่สิ่งที่มีคุณค่ามากกว่าผลงานที่เกิดขึ้น คือ เด็กและเยาวชนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้กระบวนการ มีทักษะชีวิต แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ จนในที่สุดคุณลักษณะต่าง ๆ ค่อย ๆ เกิดขึ้น พัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างคุณลักษณะนิสัยจนเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพตามที่ท้องถิ่นและประเทศชาติต้องการร่วมกันได้

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. นักวิจัยหรือผู้ที่สนใจในการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนกับชุมชนท้องถิ่น ควรนำข้อค้นพบในประเด็นรูปแบบการขึ้นโจทย์วิจัยไปพัฒนาการขึ้นโจทย์วิจัยในพื้นที่อื่นๆ ทั้ง 77 จังหวัดทั่วประเทศ อีกทั้งควรศึกษาในประเด็นอื่นๆ เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างพื้นที่ต้นแบบ การหาพื้นที่กลาง เป็นต้น เพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรม เสริมสร้างองค์ความรู้ และความยั่งยืน

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงที่เกี่ยวข้องกับด้านเด็กและเยาวชน เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรนำองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นเพื่อการเสริมสร้าง

การพัฒนาสุขภาวะของเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยประกอบด้วยหลักการฟังเสียงเด็กเป็นกิจกรรมคัดสรร การมีส่วนร่วมจากภายใน และชุมชนแห่งการคัดกลา ไปปรับใช้และเป็นต้นแบบในการสร้างระบบกลไกการสนับสนุนการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนร่วมกับท้องถิ่นชุมชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสสส. ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการและการนำองค์ความรู้ไปใช้ในการเสริมสร้างสุขภาวะของเด็กและเยาวชนท้องถิ่นต่อไปได้

รายการอ้างอิง

- ชยภรณ์ ดีเอม. (2557). *คู่มือดำเนินงานการพัฒนาวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน โดยเอาพื้นที่เป็นที่ตั้ง*. นนทบุรี: มาตาการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550. (2550, 30 ธันวาคม).
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 125 ตอนที่ 9 ก. หน้า 1-15.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2557). *ท้องถิ่นชุมชนเข้มแข็งพัฒนาสังคมสุขภาวะยั่งยืน. รายงานประจำปี 2557*. กรุงเทพมหานคร.
- สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ. (2555ก). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการสร้างความเป็นพลเมืองดีใน สภาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพรส.
- สมพงษ์ จิตระดับ และ คณะ. (2555ข). *ฟังเสียงเด็กเป็น...ฟังเสียงเด็กไม่เป็น*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพรส.
- สมพงษ์ จิตระดับ และ คณะ. (2559). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการการบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: พรณิพริ้นติ้งเซ็นเตอร์.
- สลิลทิพย์ สุทธิสมบุญ. (2555). การศึกษาการจัดกิจกรรมบูรณาการของครูปฐมวัย โรงเรียนนานาชาติเพื่อนเด็ก. *OJED*, 7(1), 1723-1736.